

Wijziging van de Wet op de ondernemingsraden

(Heffingen ter bevordering van de scholing en vorming van ondernemingsraadsleden)

VCORLOPIG VERSLAG

Nr. 4

De vaste Commissie voor Sociale Zaken, welke met het voorbereidend onderzoek van dit wetsontwerp is belast, heeft de eer over haar voorlopige bevindingen als volgt verslag uit te brengen.

Algemeen

De leden behorend tot de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. zeiden met belangstelling en instemming te hebben kennis genomen van de opzet en hoofdlijnen van het onderhavige wetsontwerp. Zij wensten nadrukkelijk voorop te stellen dat naar hun mening voor het goed functioneren van de ondernemingsraden en daarmee van het proces van democratisering, kennis van en inzicht in de zaken die in een ondernemingsraad aan de orde (moeten) komen, noodzakelijk zijn. Daarom zijn scholing en vorming van allen, die bij het gebeuren in ondernemingsraden zijn betrokken, dringend nodig.

De leden behorend tot de P.v.d.A.-fractie zeiden ermee in te stemmen de wetgeving betreffende de vertegenwoordiging van het personeel in bedrijven en diensten aan te vullen met bepalingen die de betrokken werkgever verplichten tot het bijdragen in de kosten van scholing en vorming. Naar hun mening zijn scholing en vorming van vertegenwoordigers – maar ook van vertegenwoordigden – noodzakelijk, willen de personeelsvertegenwoordigingen kunnen bijdragen tot een verdere democratisering in het bedrijfsleven. Dat geldt ook voor de huidige ondernemingsraden.

De leden behorend tot de V.V.D.-fractie zeiden de noodzaak van vorming en scholing van ondernemingsraadsleden te onderschrijven. Zij waren van oordeel, vanuit hun visie dat de ondernemingsraad een belangrijk orgaan van de onderneming is, dat de kosten van deze scholing door de ondernemingen moeten worden gedragen. Als de door sommigen bepleite wijziging van het karakter van de ondernemingsraad in een zuivere personeelsvertegenwoordiging onverhoopt zou plaatsvinden, zou huns inziens een andere situatie ontstaan. Het voorliggende wetsontwerp, bezien in het kader van de huidige wetgeving op de ondernemingsraden, werd door deze leden echter positief beoordeeld.

De leden van de S.G.P.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het voorstel om in de Wet op de ondernemingsraden bepalingen op te nemen betreffende het heffen van gelden ter bevordering van de scholing en vorming van ondernemingsraadsleden.

De leden van de P.S.P.-fractie zeiden positief te staan tegenover de gedachte dat leden van ondernemingsraden door vorming en scholing voor hun werk in deze raden worden gesterkt.

De leden van de D'66-fractie konden zich met de strekking van het wetsontwerp verenigen. Naar hun mening dient de Wet op de ondernemingsraden overigens op ten minste twee punten te worden gewijzigd. Ten eerste een verandering in de door de D'66-fractie bij de behandeling van de wet bepleite richting, in het bijzonder een uitbreiding van de bevoegdheden van de ondernemingsraad door toekenning van het medebeslissingsrecht op een aantal belangrijke terreinen. Ten tweede een aanvulling van de wet waarbij de zgn. „onderbouw”, het vast-

leggen van de rechten van individuele werknemers en van vakverenigingen betreffende het bedrijvenwerk, wordt geregeld. Zij verwezen in dit verband naar de vanuit deze fractie gemaakte opmerkingen in de openbare commissievergadering van 9 maart 1972 (*Handelingen '71-'72*, blz. U 6, rechterkolom). Deelt, zo vroegen deze leden, de Regering het door hen naar voren gebrachte standpunt?

De leden van de P.P.R.-fractie bekritiseerden het voorliggende wetsontwerp omdat het de scholing en vorming van ondernemingsraadsleden plaatst in een onafhankelijkheidsrelatie ten opzichte van de ondernemers. Zij wezen in dit verband op de zinsnede uit de memorie van toelichting: „Bovendien zullen de ondernemers die door middel van de heffingen een groot deel van de cursuskosten hebben betaald, daarin een prikkel kunnen vinden om hun ondernemingsraadsleden tot deelname te bewegen”. De door hen bedoelde afhankelijkheidsrelatie is met deze zinsnede scherp getekend. Deze formule, dat het de ondernemers zijn die het scholings- en vormingswerk voor „hun” ondernemingsraadsleden betalen en daarin de prikkel vinden hen tot deelname te bewegen, gaat in tegen het uitgangspunt van het regeerakkoord van de progressieve partijen, zoals geformuleerd in „Keerpunt '72”: „Uitgangspunt van het te voeren beleid is dat onderwijs en vorming gemeenschapsvoorzieningen zijn, die in principe ten laste van de algemene middelen komen”.

Deze leden zeiden, juist om elke vorm van beïnvloeding van de kant van het bedrijfsleven op het vormingswerk te voorkomen, aan dit uitgangspunt te willen vasthouden bij de scholing en vorming van leden van ondernemingsraden.

Dezelfde leden merkten op dat, nu samenstelling en bevoegdheden van de ondernemingsraad ter discussie staan, zij er de voorkeur aan hadden gegeven het gehele vraagstuk van de scholing en vorming van de werknemers-vertegenwoordigers in de onderneming aan de orde te stellen, rekening houdend met de grotere verantwoordelijkheid en beslissingsbevoegdheid die zij de komende jaren zullen krijgen. Een daarop afgesteld scholingsprogramma zal meer moeten omvatten dan een basiscursus in het kader van de beperkte adviserende functie van het huidige ondernemingsraadslid. Naar het oordeel van de hier aan het woord zijnde leden gaat het onderhavige wetsontwerp te veel uit van een inmiddels achterhaalde situatie. Het zou drieëntwintig jaar geleden, bij de invoering van de wet op de ondernemingsraden, met meer instemming zijn begroet.

De heffing der gelden

Bij de leden van de P.v.d.A.-fractie bestond geen bezwaar tegen het belasten van de bedrijfsverenigingen met de inning van de bestemmingsheffing op de loonsom van ondernemingen die verplicht zijn een ondernemingsraad in te stellen.

De leden van de V.V.D.-fractie zeiden zich op praktische gronden te kunnen verenigen met het voorgestelde heffingsstelsel van opcenten op de Ziektewetpremie, al wilden zij er wel op wijzen dat hiermee een oneigenlijk element in de premieheffing voor de sociale verzekering wordt ingebracht. Is, zo vroegen dezelfde leden, door de bewindslieden reeds aan te geven hoe hoog deze heffing, uitgedrukt in een percentage van de loonsom, ongeveer zal zijn?

De leden van de S.G.P.-fractie wezen erop dat bij het voorgestelde heffingsstelsel ook over het loon dat betaald is aan werknemers die volgens de Wet op de ondernemingsraden niet geacht worden in de onderneming werkzaam te zijn, zoals bij voorbeeld de thuiswerkers, voor de ondernemer een betalingsverplichting bestaat. Ontstaat er, zo vroegen deze leden, op die manier geen onbillijkheid voor ondernemers die veel thuiswerkers in dienst hebben?

Door de leden behorend tot de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. werd erop gewezen dat er ondernemingen en bedrijfstakken zijn waar, op basis van overeenkomsten tussen de werkgever, c.q. de werkgeversorganisaties, en werknemersorganisaties de nodige activiteiten op het terrein van vorming en scholing ten behoeve van hen, die een taak bij het gebeuren van de ondernemingsraad hebben te vervullen, worden

ontwikkeld. Willen de bewindslieden nog overwegen een vrijstelling in te voeren van de betaling van de heffing ten behoeve van die ondernemingen, die zelf of in bedrijfstaksverband activiteiten ontwikkelen ter zake van scholing en vorming, welke qua opzet en inhoud van de cursus, alsmede gellet op de omvang van de deelneming, naar de mening van de centrale instelling de toets der kritiek kunnen doorstaan?

De voorgestelde wijze van bekostiging van de opleiding tot ondernemingsraadslid leek de leden van de G.P.V.-fractie de minst gelukkige. Zij zouden terughoudendheid willen betrachteren bij het instellen van heffingen vanwege de Sociaal-Economische Raad.

Deze leden vroegen of het niet mogelijk is, dat het bedrijfsleven rechtstreeks bijdraagt tot het oprichten en instandhouden van de opleidingen. Waarom kunnen deze opleidingen niet worden gefinancierd uit de middelen, waarover de centrale organisaties van werkgevers en werknemers beschikken? Uit de instandhouding van de Stichting van de Arbeid volgt toch, dat financiering van een instelling zonder heffingen door de SER goed mogelijk is.

Indien aan deze rechtstreekse financiering door het bedrijfsleven desondanks bezwaren mochten kleven, zou dan geen voorkeur kunnen worden gegeven aan een financiering uit de algemene middelen, waarvoor bij voorbeeld (geringe) opcenten op de vennootschapsbelasting zouden kunnen worden geheven? Genoemde leden vroegen of de opleiding tot ondernemingsraadslid niet zoveel algemene elementen zou inhouden, dat een opgeleide hieraan ook op andere plaatsen in de maatschappij, dus buiten de ondernemingsraad, profijt zou hebben.

Van de zijde van de S.G.P.-fractie werd gevraagd waarom de voor de werkzaamheden van de centrale instelling benodigde middelen alleen door de ondernemers moeten worden opgebracht. Scholing en vorming van de ondernemingsraadsleden zijn toch niet alleen in het belang van de onderneming maar ook van de werknemers.

De besteding der gelden

De leden van de fracties van de K.V.P., A.R.P. en C.H.U. zeiden dat er terecht van wordt uitgegaan dat in ons land de centrale werkgevers- en werknemersorganisaties een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid bezitten voor de coördinatie en de stimulering van de scholing en de vorming. Dat zij daartoe een instelling in het leven roepen, die met name moet bevorderen, dat er voldoende gelegenheid bestaat tot het volgen van zogenaamde basiscursussen en voor een behoorlijk peil van de inhoud van deze cursussen, werd met instemming begroet.

Volgens het voorgestelde artikel 46b, lid 1, kan de SER uit de opbrengst van de heffing gelden ter beschikking stellen aan rechtspersonen, die zich ten doel stellen de werkzaamheden van andere rechtspersonen op het gebied van scholing en vorming van leden van ondernemingsraden te begeleiden en te ondersteunen.

In de memorie van toelichting (blz. 3, linkerkolom) wordt gesproken over de werkzaamheden van de centrale instelling. En ook het SER-advies van 19 mei 1972, dat aan het wetsontwerp ten grondslag ligt, gaat ervan uit, dat de SER de opbrengst uit de heffing bij uitsluiting verstrekt aan de door de centrale organisaties op te richten stichting.

De hier aan het woord zijnde leden vernamen gaarne, dat door de bewindslieden eveneens aan één centraal instituut wordt gedacht en stelden vervolgens de vraag of die gedachte ook tot uitdrukking kan worden gebracht in de redactie van het voorgestelde artikel 46b, lid 1.

Deze leden stelden eveneens een nadere toelichting en verklaring op prijs van hetgeen op blz. 4, linkerkolom, van de memorie van toelichting is gesteld. Daar wordt gesproken over subsidievrager én subsidieontvanger, terwijl de op blz. 14 van het onderwerpelijke SER-advies opgenomen kostenraming doet veronderstellen, dat wordt uitgegaan van een afrekensysteem op basis van door daartoe aangewezen instituten geleverde prestaties.

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen, nu de bewindslieden in het midden laten of de centrale instelling nu precies die vorm moet krijgen die in het SER-advies is beschreven, of het wel in de bedoeling ligt dat het Gemeenschappelijk Begeleidings Instituut Ondernemingsraden door de Stichting van de Arbeid zal worden opgericht en onder haar verantwoordelijkheid, uitgezonderd de uiteindelijke financiële verantwoordelijkheid, werkzaam zal zijn.

De leden van de P.P.R.-fractie vroegen of de Minister van mening is dat, mocht besloten worden dit vormingswerk te financieren uit een heffing op het premieplichtige loon, in ieder geval dan de besteding van deze gelden onder toezicht van andere instanties dient te staan dan die welke voor de financiering zorgen.

Heeft de Minister, zo vroegen deze leden voorts, contact gehad met de Ministeries van Onderwijs en van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk over dit soort vormingswerk? Is het juist dat het hier zal gaan om de scholing en vorming van ongeveer 50 000 mensen? Zou een gelijksoortige opzet als bij het vormingswerk voor werkende jongeren niet meer voor de hand liggen?

Deze leden vreesden dat het in het leven roepen van een afzonderlijke stichting tot beheer en controle van het scholings- en vormingswerk van ondernemingsraadsleden kostbaarder zal zijn dan het inschakelen van de bestaande inspecties.

De hier aan het woord zijnde leden stelden enige vragen over de op te richten Stichting Gemeenschappelijk Begeleidings Instituut Ondernemingsraden. Zijn er reeds conceptstatuten en is de Minister bereid deze ter inzage te geven aan de leden van de vaste Commissie voor Sociale Zaken?

Is het mogelijk dat de gelden waarover de stichting gaat beschikken niet alleen voor scholing en vorming gebruikt worden, maar ook voor andere doeleinden? Kan de stichting zich ook gaan bezighouden met het propageren en stimuleren van het instituut ondernemingsraden en zal dat een open discussie over een andere vorm van personeelsvertegenwoordiging niet kunnen belemmeren?

Is een globale schatting te maken van de bedragen die de stichting de eerstkomende jaren ter beschikking zullen staan en welk deel daarvan aan scholing en vorming ten goede zal komen?

Kan de Minister meedelen welke normen de stichting zal gaan aanleggen bij de beoordeling van de basiscursussen die voor subsidiëring in aanmerking komen?

Ook de leden, behorend tot de fractie van S.G.P. en G.P.V. zouden gaarne nadere inlichtingen ontvangen over de normen die gesteld zullen worden aan inhoud en opzet van de cursussen, willen instituten voor een financiering uit de heffing in aanmerking komen. Van de zijde van de G.P.V.-fractie werd gevraagd of de opleiding tot ondernemingsraadslid in beginsel zal kunnen uitgaan van elke willekeurige instelling of slechts van de drie in de SER vertegenwoordigde vakcentrales.

De leden van de P.S.P.-fractie vroegen zich af hoe de inhoud van de vorming de leerstof – zoals de memorie van toelichting het noemt – zal worden bepaald. De Minister noemt dit een zaak van het bedrijfsleven. Wat wordt daaronder in dit verband verstaan? De leden van de P.S.P.-fractie zouden de verantwoordelijkheid voor de inhoud van de vorming bij de vakbonden willen leggen.

De leden behorend tot de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. wilden voorts nog enkele opmerkingen maken, respectievelijk vragen stellen over de omvang en de aard van de zgn. basiscursus. De in het SER-advies vermelde inhoud van deze cursus achtten zij een juiste. Zij vroegen zich echter af of een cursus met deze inhoud wel verantwoord in 5 cursusdagen is te geven. Zij hadden vervolgens node gemist een uitspraak over de al dan niet wenselijkheid van een evaluatiecursus na verloop van enige jaren praktijkervaring met het ondernemingsraadsgebeuren, mede gelet op ontwikkelingen op het gebied van inspraak, advies en overleg.

Het was hun voorts opgevallen, dat steeds wordt gesproken over scholing en vorming van leden van de ondernemingsraden. Wil het instituut van de ondernemingsraden optimaal kunnen functioneren dan zullen scholing en vorming van hen, die als leiding dan wel namens de leiding van de onderneming met dit instituut te maken hebben, eveneens noodzakelijk zijn.

Delen de bewindslieden deze opvatting en zijn zij van mening, dat die scholing en vorming ook in het kader van de thans voorgelegde regelingen moeten worden betrokken?

Een andere bijdrage tot het goed functioneren van ondernemingsraden werd – mét de SER – geacht, het regelmatig verstrekken van informatie en documentatie aan de leden van de ondernemingsraden, alsmede aan de voorzitters en hun plaatsvervangers over relevante vraagstukken. In de memorie van toelichting wordt geen standpunt over deze activiteit van het op te richten centrale instituut vermeld. Willen de bewindslieden alsnog hun mening over de onderwerpelijke stelling geven?

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren van mening dat de regelingen omtrent de besteding van deze middelen aan een aantal voorwaarden moeten voldoen, die moeten garanderen dat het daarmee bekostigde scholings- en vormingswerk inderdaad een bijdrage vormt tot de beoogde democratisering. Ook meenden zij dat de wetgever zelf zal moeten aangeven welke die voorwaarden zijn. Zij achtten het een tekort van het onderhavige wetsontwerp dat daaromtrent weinig in de voorgestelde artikelen en evenmin in de memorie van toelichting is gesteld. Zij zouden daarom gaarne van de Minister vernemen aan welke voorwaarden naar zijn mening de subsidiërende instelling(en), alsmede de uitvoerende scholings- en vormingsinstituten en de door hen te geven cursussen moeten voldoen. Daarnaast of, en zo ja hoe, hij die voorwaarden in de wet wil vastleggen en het toezicht op de naleving ervan wil regelen.

Er is naar de mening van de leden van de P.v.d.A.-fractie te meer aanleiding om meer zekerheden te scheppen ten aanzien van de besteding van deze met een door de overheid opgelegde bestemmingsheffing verkregen gelden, omdat er bepaald geen eenheid van opvatting bestaat over wat onder „het goed functioneren van ondernemingsraden” moet worden verstaan. De hier aan het woord zijnde leden vroegen zich in dit verband ook af, of het wel aanbeveling verdient basiscursussen te gaan samenstellen zolang geen zekerheid bestaat over de inhoud van de in de regeringsverklaring van 28 mei aangekondigde wijzigingsvoorstellen met betrekking tot samenstelling en bevoegdheden van ondernemingsraden, laat staan van het oordeel daarover van SER en parlement.

In ieder geval zouden zij van de Minister willen vernemen of, en zo ja hoe, hij in de wet grotere zekerheden wil opnemen dat:

1. vorm en inhoud van de cursussen voldoende ruimte bieden aan diverse beleidsopvattingen over het ondernemingsraadswerk en ook overigens aan educatieve eisen voldoen;
2. behalve ondernemingsraadsleden onder bepaalde voorwaarden ook een aantal andere personeelsleden aan deze cursussen kunnen deelnemen;
3. de deelnemers zelf kunnen beslissen over de keuze van de instituten en de te behandelen onderwerpen;
4. de centrale subsidieregeling niet leiden kan tot een centralistische cursusopzet, waarbij niet wordt aangesloten bij de specifieke behoeften in ondernemingen en bedrijfstakken.

Ten aanzien van het onder 1 genoemde vroegen deze leden zich af waarom de kwaliteit van dit gesubsidieerde vormingswerk niet mede onder het toezicht zou moeten vallen van het Ministerie van CRM. Ook was bij hen de vraag gerezen of dit soort scholings- en vormingswerk betrokken zal worden bij de gesprekken over de éducation permanente die plaatsvinden in interdepartementale commissies en bij voorbeeld in de adviescommissie voor het vormings- en ontwikkelingswerk onder voorzitterschap van de heer H. Roelfsema.

Het tweede punt werd door deze leden naar voren gebracht vanuit de overweging dat, nog afgezien van de inhoud van de cursussen, het bieden van afzonderlijke scholingsmogelijkheden aan de leden van een ondernemingsraad op zich al gemakkelijk de, vaak al bestaande, vervreemding van ondernemingsraadsleden ten opzichte van hun collega's zou kunnen verergeren. Het verdient naar hun mening daarom aanbeveling om andere personeelsleden het recht te geven desgewenst de cursussen te volgen. In het bijzonder kan daarbij gedacht worden aan hen, die actief deelnemen aan vakbondswerk in de onderneming.

Het onder 3 door deze leden naar voren gebrachte is ingegeven door de overweging dat zeker in het geval van de scholing en vorming van leden van medezeggenschapsorganen, het principe van de interne democratisering en van de eigen verantwoordelijkheid der deelnemers, tot gelding zou moeten komen. Bovendien is, naar de mening van deze leden, een medebeslissende invloed van de betrokken deelnemers op de inhoud van de te volgen cursus noodzakelijk om te voorkomen dat onvoldoende bij hun eigen behoefte wordt aangesloten.

Aangezien de mogelijkheid van een eigen keuze door de deelnemers alleen bestaat, indien er inderdaad verschillende cursusprogramma's worden aangeboden, vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie zich, zoals uit het vierde vraagpunt blijkt, tenslotte af hoe de centrale financiering toch kan leiden tot voldoende diversificatie. Zij betreurden het daarom dat in het wetsontwerp geen rekening is gehouden met de kritiek die op het SER-advies is uitgeoefend door de werkgevers- en werknemersorganisaties in de metaalindustrie, alsmede door de Bedrijfscommissie voor de Ondernemingsraden uit deze bedrijfstak. Nog in mei 1973 schreef het FME-orgaan Metalectrovisie naar aanleiding van dit wetsontwerp, dat in deze bedrijfstak geen behoefte bestaat aan een centrale regeling met basiscursussen.

Deze leden hadden de indruk, dat er nog meer reden tot een dergelijke reserve is met betrekking tot de taken, die een eventuele centrale instelling volgens de SER zou moeten vervullen op het terrein van het adviseren aan ondernemingsraden. Het leek hun veelzeggend dat deze afwijzing van een centrale aanpak van begeleiding en scholing komt uit een bedrijfstak, waar sinds jaar en dag relatief veel aandacht is besteed aan het bedrijfsoverleg. Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat dezelfde behoefte aan meer gedifferentieerde mogelijkheden ook zal groeien in andere bedrijfstakken. De Minister zou er daarom naar hun mening goed aan doen uit deze bestemmingsheffing ook subsidies mogelijk te maken voor cursussen over het ondernemingsraadswerk, die worden georganiseerd door andere scholings- en vormingsdiensten dan die van de centrale werknemers- en werkgeversorganisaties. Bij het toekennen van deze subsidies zouden voor de verschillende bedrijfstakken de betreffende bedrijfscommissies kunnen worden ingeschakeld.

De leden van de V.V.D.-fractie spraken de verwachting uit dat de centrale instelling bij het subsidiëren van cursussen mede rekening zal houden met de in de verschillende be-

drijfstakken uiteenlopende situaties, zodat de vrees van de FME niet wordt bewaarheid, dat de ondernemingen in de metaal- en elektrotechnische industrie een heffing betalen waarvan zij geen profijt kunnen hebben, aangezien hun scholingsactiviteiten van ondernemingsraadsleden anders gericht zijn, zodat deze ondernemingen in feite voor dubbele lasten zouden worden geplaatst.

De leden van de S.G.P.-fractie vroegen, onder verwijzing naar de opmerking uit de memorie van toelichting dat de belangstelling voor het bijwonen van de basiscursussen voldoende zal zijn als de benodigde „capaciteit” er eenmaal is, hoeveel tijd er mee gemoeid zal zijn voordat de benodigde capaciteit er zal zijn.

Ten slotte wensten de leden behorend tot de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. van de bewindslieden te vernemen of de scholings- en vormingsactiviteiten die door de overheid als werkgeefster ten behoeve van het goed functioneren van de organen van overleg en medezeggenschap in de sfeer van de overheid – en daarbij wordt ook gedacht aan het overleg in de sociale werkplaatsen – worden ontplooid, naar hun mening voldoen aan hetgeen met betrekking tot de kwaliteit van de basiscursussen in het SER-advies is vermeld.

Aldus vastgesteld, 27 juni 1973.

VAN LIER
WEIJTERS
WIELDRAAIJER
VELLENGA
ROOLVINK
BARENDREGT
RIETKERK
VAN DER LEK
HERMSEN
VERBRUGH
VAN DER GUN
MEIS
S. KEUNING
VAN AARDENNE
VAN DAM
WILBERS
KRUISINGA
POPPE
VAN GORKUM.